

Index GRI G3, inclusief sector supplement electric utilities, uitgave april 2009.

Kernindicatoren zijn met grijze balk gemarkeerd. Sectorindicatoren zijn gemarkeerd door EU nummer sectorsupplement

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
Profiel			
Strategie en analyse			
1.1	Verklaring Directie/ Raad van Bestuur	Voorwoord	5-7
1.2	Belangrijke gevolgen, risico's en mogelijkheden met betrekking tot duurzame ontwikkeling voor belanghebbenden en organisatie	Materialiteitsanalyse (over dit verslag)	2
Organisatieprofiel			
2.1	Naam van de organisatie	Profiel	8
2.2	Voornaamste merken, producten en/ of diensten	Profiel	8-9
2.3	Operationele structuur en omschrijving divisies, onderdelen, dochterondernemingen en samenwerking	Profiel http://www.alliander.com/nl/alliander/over-alliander/onze-organisatie/index.htm	
2.4	Locatie hoofdkantoor	Bezoekadres: Utrechtseweg 68, 6812 AH te Arnhem	
2.5	Landen van vestiging en activiteiten	Profiel Alliander is gevestigd in Nederland en Duitsland	
2.6	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Profiel http://www.alliander.com/nl/alliander/over-alliander/corporate-governance/juridische-structuur/index.htm	
2.7	Afzetmarkten (geografische verdeling, sectoren, klanten)	Kerngegevens en Profiel	9
2.8	Omvang van de organisatie	Kerncijfers en Profiel	
2.9	Significante veranderingen tijdens verslagperiode t.a.v. omvang, structuur of eigendom onderneming	Er hebben geen significante veranderingen plaatsgevonden.	
2.10	Onderscheidingen die tijdens de verslagperiode zijn toegekend	Medewerkers	32
EU 1	Opgesteld productievermogen	Alliander heeft geen productievermogen voor energieopwek.	
EU 2	Netto energie productie naar primaire bron en regulatorisch regiem	Alliander heeft geen productievermogen voor energieopwek.	
EU 3	Klantaansluitingen	Kerngegevens netbeheer elektriciteit en gas	9
EU 4	Transport en distributielijnen	Kerngegevens netbeheer elektriciteit en gas	9
EU 5	Allocatie CO2 emissierechten	Europees Handelssysteem, ETS, is niet van toepassing voor Alliander.	
Verslagprofiel			
3.1	Verslagperiode	Dit verslag betreft de periode 1 januari 2012 tot en met 31 december 2012.	
3.2	Meest recente periode voorgaand verslag	Alliander jaarverslag 2011 (1 januari 2011 tot en met 31 december 2011)	
3.3	Verslaggevingscyclus	Jaarlijks per kalenderjaar	
3.4	Contactpunt voor vragen	U kunt vragen stellen of uw mening geven via info@alliander.com .	
Reikwijdte en afbakening			
3.5	Proces inhoudbepaling	Over dit verslag	2
3.6	Afbakening en reikwijdte	Over dit verslag	2
3.7	Beperkingen bij afbakening verslag	Over dit verslag	2
3.8	Organisatorische veranderingen t.o.v. vorig verslagjaar met effect op vergelijkbaarheid van gegevens	Over dit verslag	2
3.9	Technieken, grondslagen, aannames bij totstandkoming gegevens	In een aantal gevallen is gebruik gemaakt van gestaafde aannames. Deze zijn toegelicht in de tekst of als voetnoot bij tabel/ grafiek.	
3.10	Herformuleringen van eerder verstrekte informatie	Herformuleringen worden toegelicht in de tekst of als voetnoot bij tabel of grafiek.	
3.11	Veranderingen die vergelijkbaarheid met vorige verslagen kunnen beperken	Over dit verslag. Afwijkingen hierop worden toegelicht in tekst of als voetnoot bij de tabel/grafiek.	2
GRI inhoudsopgave			
3.12	GRI inhoudsopgave	GRI G3 richtlijnen zijn toegepast, alsmede sectorsupplement Electric Utilities, uitgave GRI April 2009.	
Assurance			
3.13	Onafhankelijke verificatie	Over dit verslag en Assurance-rapport	2 en 99
Bestuursstructuur			
4.1	Bestuursstructuur	Corporate Governance	94
4.2	Leidinggevende rol van de voorzitter van de Raad van bestuur	Corporate Governance	94
4.3	Aantal onafhankelijke en/ of niet-leidinggevende leden van het hoogste bestuurslichaam	Verslag van de Raad van Commissarissen	
4.4	Adviesmogelijkheden en medezeggenschap van aandeelhouders en medewerkers naar hoogste bestuursorgaan	Verslag van de Raad van Commissarissen. De relatie met de ondernemingsraad is toegelicht.	
4.5	Beloning directieleden in relatie tot financiële en niet financiële prestaties	Remuneratierapport	100
4.6	Processen waarmee het hoogste bestuurslichaam waarborgt dat strijdige belangen worden vermeden	Corporate Governance	96
4.7	Proces voor bepalen van kwalificaties en expertise van de RvB voor het sturen van de organisatie inzake duurzame ontwikkeling	Duurzame ontwikkeling is onderdeel van de opdracht van de Raad van Bestuur van Alliander. De Raad van Commissarissen bepaalt in haar aanname en selectiebeleid voor bestuurders de criteria hiervoor.	
4.8	Missie/ beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten en mate van invoering van beleid voor duurzame ontwikkeling	Strategie en Doelstellingen en prestaties	1-13 en 14-15
4.9	Beoordeling duurzaamheidsprestaties door Raad van Bestuur / Raad van Commissarissen	Implementatie van de strategie, Verslag van de Raad van Commissarissen en Remuneratierapport	

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
4.10	Evaluëren eigen prestaties van het hoogste bestuurslichaam inzake duurzaamheidsprestaties	Remuneratierapport en Risicomanagement	

Verplichtingen en externe initiatieven

4.11	Toepassing voorzorgprincipe	Intern risicomanagement is onderdeel van Corporate Governance en wordt ook operationeel vormgegeven.	
4.12	Vrijwillige overeenkomsten/ convenanten	Green deals, opleidingsinstituten, sectorarrangement werkgelegenheid, Urgenda, Smart Energy Collective. Nieuw afgesloten 2012: Klimaatverbond Nederland, Vereniging Eigen Huis, Natuurmonumenten, Milieu Centraal en FRES.	
4.13	Belangrijkste lidmaatschappen van brancheverenigingen en belangenorganisaties	Netbeheer Nederland, Global Gasnetwork Initiative, Global Intelligent Utility Network Coalition, GRI, NEN, MVO-Nederland, E-decentraal, De Groene Zaak	

Overleg met belanghebbenden

4.14	Overzicht stakeholders en relatie met Alliander	In dialoog met stakeholders	56-57
4.15	Identificatie en selectieproces stakeholders	In dialoog met stakeholders	56-57
4.16	Benadering, aard en frequentie van stakeholder overleg	In dialoog met stakeholders	56-57
4.17	Resultaten stakeholderdialoog en toepassing daarvan	Over dit verslag, Maatschappij en In dialoog met stakeholders	2, 56

Prestatie indicatoren en management benadering

Economische prestatie indicatoren

EC	Managementbenadering en specifieke toelichtingen	Profiel, Klanten, Maatschappij en Jaarrekening	
EU 6	Capaciteitsplanning gericht op korte en lange termijn beschikbaarheid en betrouwbaarheid elektriciteit.	Klanten	19,21
EU 7	Demand-side management programma's voor huishoudens, diensten en industrie	Dit is primair een taak voor energieleveranciers. Alliander faciliteert onderzoek naar intelligente energienetwerken en beheert deze. Zie EU11 en EU 12.	
EU 8	Onderzoek en ontwikkeling	Klanten	22
EU 9	Voorzieningen voor ontmanteling nucleaire installaties	Alliander bezit en beheert geen opwekcapaciteit of nucleaire installaties.	
EC 1	Gegenereerde en gedistribueerde economische waarden	Kerngegevens, Jaarrekening en Vijfjarenoverzicht	
EC 2	Financiële implicaties, risico's en mogelijkheden vanwege klimaatverandering.	Alliander heeft de ambitie om klimaatneutraal te worden in 2020.	
EC 3	Dekkingsgraad van verplichtingen uitkeringenplan bij uitdienst (ontslag, -vroeg- pensioen).	Medewerkers in dienst van Alliander zijn op grond van Nederlandse wetgeving verplicht verzekerd voor pensioen en werkloosheid. In geval van reorganisatie geldt een sociaal plan dat is afgesloten met werknemersvertegenwoordigers. Zie ook voorzieningen voor personeelsleden.	
EC 4	Ontvangen subsidies/ overheidssteun	2012: € 1,0 miljoen (2011: € 0,8 miljoen)	
EC 5	Verhouding standaard aanvangssalaris en lokale minimumloon	Niet gerapporteerd	
EC 6	Beleid, methoden en aandeel uitgaven bij lokaal gevestigde leveranciers	Alliander voldoet aan Europese aanbestedingsregels. De inkoop vinden primair plaats op de locatie waar Alliander is gevestigd. Alliander heeft geen activiteiten buiten Europa.	
EC 7	Lokale personeelswerving en aandeel van topkader afkomstig uit de lokale gemeenschap	Gerapporteerd worden de provincies waarin medewerkers woonachtig zijn. Deze vallen grotendeels samen met het verzorgingsgebied van Alliander. Vrijwel alle medewerkers van Alliander wonen en werken in Nederland. Om deze reden is er geen specifiek beleid.	
EC 8	Bijdrage aan ontwikkeling en omvang van investeringen ten behoeve van gemeenschap	Klanten, Maatschappij, Financieel en Jaarrekening	
EC 9	Significante indirecte economische invloed	Niet gerapporteerd	
EU 10	Capaciteitsplanning elektriciteitsproductie in relatie tot toekomstige vraag	Alliander bezit en beheert geen opwekcapaciteit.	
EU 11	Gemiddelde opwekefficiëntie	Alliander bezit en beheert geen opwekcapaciteit.	
EU 12	Efficiency van transport en distributie	Totaal netverlies: 4,3% (absoluut 1.344.754 MWh.) Deze 4,3% betreft 0,95% schatting administratief netverlies en 3,4% technisch netverlies.	

Milieu prestatie indicatoren

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
EN	Management benadering en specifieke toelichtingen	<p>Milieumanagement</p> <p>Alliander wil een veilige en schone werkomgeving bieden en de belasting van de omgeving zoveel mogelijk beperken. Afdelingen moeten zich dan ook houden aan strikte werkafspraken en aan milieuwet- en regelgeving. Wij willen bovendien de milieueffecten van onze activiteiten begrijpen, beheersen en minimaliseren. Negatieve milieu-impact door onze huidige activiteiten of door activiteiten in het verleden willen we op de meest verantwoorde wijze verminderen. Ons milieumanagement is ingericht conform de internationale norm ISO 14001 en we onderzoeken de aansluiting met ISO 26000. Voor een aantal bedrijfsonderdelen laat Alliander het milieumanagementsysteem certificeren volgens ISO 14001.</p> <p>Het milieubeleid van Alliander is er op gericht dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ we voldoen aan wet- en regelgeving; ☐ onze activiteiten aantoonbaar schoon worden uitgevoerd; ☐ er gewerkt wordt volgens de beste methoden en met de beste technieken die redelijkerwijs mogelijk zijn ('best practice'). <p>Wij maken het milieubeleid kenbaar aan onze medewerkers via alle daarvoor geschikte en relevante interne communicatiekanalen. Bijvoorbeeld via het werkoverleg en intranet. We stimuleren actief dat medewerkers er naar (gaan) handelen. Onze doelstellingen zijn gericht op het voorkomen en verminderen van de uitstoot van broeikasgassen als CO2, CH4 en SF6 om daarmee bij te dragen aan het realiseren van de Nederlandse en Europese doelstellingen voor 2020.</p> <p>Alliander laat alle rest- en afvalstoffen op veilige, milieuverantwoorde wijze en conform wet- en regelgeving afvoeren en verwijderen. We proberen het ontstaan van rest- en afvalstoffen zoveel mogelijk te voorkomen. Wij bevorderen nuttige toepassingen en hergebruik. Zo kunnen we de milieueffecten van afval minimaliseren.</p> <p>Asbesthoudend afval is een afvalstof die gestort wordt. Het aanbod van asbest licht gedaald. Andere afvalstromen, zoals gietijzer, zijn omvangrijker dan in het verleden doordat vervangingsinvesteringen ons het kabel- en leidingnet toenemen. Er is kritisch gekeken naar de ketens van metaalafval. Alle metaalstromen worden, waar mogelijk, in Nederland als grondstof aangeboden. Naast Nederland worden er alleen naar Zweden en Duitsland metaalfracties uitgevoerd. Bij de inzameling van metalen is de hoge prijs van vooral koper en aluminium een zorgpunt. Door de hoge prijs is er regelmatig sprake van diefstal van waardevolle reststoffen. Naast het financiële verlies is de kans op oneigenlijke verwerking aanzienlijk. Van alle diefstal verdwijning wordt aangifte gedaan.</p> <p>Voor koper- en zilverhoudende zekeringen (smeltpatronen) draagt Alliander samen met Enexis en de producenten/leveranciers zorg voor de inzameling en recycling hiervan. Hiertoe is de door de deelnemende partijen de vereniging IFRB (International Fuse Recycling Benelux) opgericht. De stafafdeling Veiligheid, Milieu en Kwaliteit adviseert de organisatie en bevordert dat we onze milieu-, veiligheids- en kwaliteitsprestaties voortdurend verbeteren. Het milieubeleid wordt afgestemd met de belanghebbende afdelingen. Er is een centrale milieuhulpdesk ingericht die voor het Alliander-beheerde gebied een advies geeft op de bestaande en te nemen maatregelen.</p>	
EN 1	Materiaalgebruik	<p>Op verzoek van de Inspectie VROM en Netbeheer Nederland heeft Liander samen met de andere netbeheerders in de afgelopen jaren meegewerkt aan een landelijk onderzoek naar de juiste afvoer van PCB-houdende netcomponenten (zoals oliehoudende transformatoren en schakelaars) en PCB-houdende olie. In de afgelopen 15 jaar hebben de netbeheerders onder toezicht van het ministerie van VROM een ingrijpende PCB-verwijderingsoperatie uitgevoerd. In de komende periode zullen ook de laatste PCB-houdende apparaten aan het einde van hun levensduur uit het elektriciteitsnet verwijderd worden. De gezamenlijke netbeheerders willen zekerstellen dat bij afvoer van mogelijk PCB-houdende apparatuur geen PCB's in het milieu terecht kunnen komen.</p> <p>Voor alle transformatorolie en voor olie uit schakelaars geldt dat deze, bij buitengebruikstelling van het betreffende apparaat, standaard op eventuele aanwezigheid van PCB's gecontroleerd worden. Wanneer toch nog een transformator of schakelaar wordt aangetroffen met een PCB-gehalte groter dan 50mg/kg, wordt het gehele apparaat inclusief olie en PCB-analyserapport ter verwerking aangeboden aan een verwerkingsbedrijf dat speciaal voor deze werkzaamheden is gecertificeerd. Alliander voldoet daarmee aan Europese verordening EG/850/ 2004.</p> <p>De belangrijkste materialen die Alliander in de bedrijfsvoering gebruikt zijn kabels, leidingen en diesel (t.b.v. aggregaten). De gebruikte volumes van Liander in 2012 zijn als volgt: Kabels: 3094 km, Leidingen: 1802 km, Diesel: 1.055.000 liter. De CO2-emissie als gevolg van dieselaggregaten is niet opgenomen in de CO2-voetafdruk onder scope 1. De emissie bedraagt 1.962 ton en betreft circa 1,5% van de totale emissie onder scope 1.</p>	
EN 2	Gebruik van gerecycled materiaal en afval afkomstig van derden	Indicator is niet materieel voor processen van Alliander.	
EN 3	Direct energieverbruik	CO2-voetafdruk	25
EN 4	Indirect energieverbruik	CO2-voetafdruk	25
EN5	Energiebesparing en efficiencyverbeteringen	Klanten en Maatschappij	
EN 6	Initiatieven tbv energie efficiënte of op duurzame energie gebaseerde producten en diensten.	Klanten	
EN 7	Initiatieven ter verlaging van het indirecte energiegebruik en reeds gerealiseerde verlaging.	Klanten en Maatschappij	
EN 8	Totale wateronttrekking per bron	Alliander betreft geen (koel)water.	
EN 9	Waterbronnen waarvoor wateronttrekking significante gevolgen heeft	Alliander betreft geen (koel)water.	

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
EN 10	Percentage en totaal volume van gereycled en hergebruikt water	Alliander betreft geen (koel)water.	
EN 11	Landgebruik in/ nabij beschermde gebieden met hoge biodiversiteit	Binnen de Europese Unie is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden 'Natura 2000' opgezet. In Nederland zijn er 162 gebieden die onder Natura 2000 vallen. Binnen het voorzieningsgebied van Alliander krijgen naar verwachting 60 gebieden een aanwijzing. Het aanwijzen van Natura 2000 gebieden door de overheid heeft ook gevolgen voor de eventueel noodzakelijke werkzaamheden in die gebieden. In 2012 heeft Alliander een interne gedragscode vastgesteld voor de activiteiten en bedrijfsmiddelen van Alliander bij het werken in de natuur. Met deze gedragscode kan Alliander voldoen aan het gestelde in de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet.	
EN 12	Gevolgen van bedrijfsvoering op gebieden met hoge biodiversiteit	Zie EN 11	
EN 13	Beschermde of herstelde habitats	Alliander is als rechtsopvolger van een groot aantal gemeentelijke gasbedrijven betrokken bij de bodemsanering van in totaal 28 gasfabrieksterreinen in Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland. Deze terreinen zijn in het verleden ernstig verontreinigd geraakt door de productie van stadsgas in de betreffende gemeenten. Door de bodemsaneringen wordt deze milieuevenis opgeruimd en worden de terreinen weer in hun oorspronkelijke staat hersteld. Een groot aantal bodemsaneringen is inmiddels afgerond. In Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland worden in de periode tot 2015 alle vervuilde gasfabriekslocaties aangepakt. Voor de sanering van de gasfabrieksterreinen (zie EN13) bedraagt de inschatting van de totale saneringskosten € 41,1 miljoen. Tot en met 2012 is een bedrag van € 33,4 miljoen.	
EU13	Biodiversiteit van compensatie gebieden	Niet materieel	
EN 14	Strategieën, maatregelen of plannen voor beheersen van de gevolgen voor biodiversiteit	Zie EN 11	
EN 15	Aantal soorten op rode lijst IUCN met habitats in gebieden binnen invloedssfeer van bedrijfsactiviteiten	Niet gerapporteerd	
EN 16	Totale directe en indirecte emissie van broeikasgassen	CO2-voetafdruk	26
EN 17	Andere relevante indirecte broeikasgas emissies	CO2-voetafdruk	26
EN 18	Initiatieven ter vermindering van emissie van broeikasgassen en gerealiseerde verlagingen	Maatschappij	27
EN 19	Emissie van ozonafbrekende stoffen	Niet materieel: Alliander heeft vanuit haar rol en vanuit de wet- en regelgeving in Nederland geen ozon-verminderende gassen in haar bedrijfsmiddelen.	
EN 20	NO, SO en andere significante luchtmissies	Alliander onderzoekt momenteel hoe een inschatting kan worden gemaakt van onze uitstoot op het gebied van NOx en SOx. Hierover zal volgend jaar worden gerapporteerd. De uitstoot vindt plaats wanneer aggregaten worden ingezet om tijdelijke stroomuitval te voorkomen/tegen te	
EN 21	Totale waterafvoer	Alliander betreft geen (koel)water, omdat we geen eigen opwekcapaciteit hebben, en stort dit dus ook niet.	
EN 22	Totale hoeveelheid afval	Maatschappij	26
EN 23	Significante lozingen	In 2012 hebben we in totaal 17 milieuevenissen voorgedaan, waarvan 7 aan het openbaar zijn gemeld (2011: respectievelijk 53 en 17). Het percentage opgeloste milieuevenissen bedraagt 93% (2011: 96%).	
EN 24	Gewicht van getransporteerd, geïmporteerd, geëxporteerd of verwerkt gevaarlijk afval	Op basis van onderzoek naar type, leeftijd en milieurisico's van de verschillende oliedrukkabeltracés wordt bepaald welke vervangingsinvesteringen in de komende periode noodzakelijk zijn om onder andere de milieurisico's te minimaliseren. Een goed beheer voorkomt onnodige lekkage bij oliedrukleidingen. Opgetreden oliecontaminatie als gevolg van lekkage wordt opgespoord en gesaneerd. Hiermee wordt voldaan aan de zorgplicht uit de Wet bodembescherming.	
EN 25	Wateren en gerelateerde habitats die significante gevolgen ondervinden van waterafvoer	Alliander distribueert elektriciteit en gas en heeft slechts kleine hoeveelheden chemisch afval die wettelijk worden afgevoerd (zie EN 22 en de toelichting EN).	
EN 26	Initiatieven ter compensatie van de milieugevolgen van producten en diensten	Alliander betreft geen (koel)water, omdat we geen eigen opwekcapaciteit hebben, en stort dit dus ook niet.	
EN 27	Gedeelte verkochte producten waarvan verpakking is ingezameld	Alliander onderzoekt nieuwe technieken en methoden om milieuverontreiniging te verminderen. Aan de hand van veldonderzoek wordt nagegaan of oliecontaminaties bij netcomponenten (zoals kabels en transformatoren) met behulp van een biologische (in-situ) reinigingstechnieken aangepakt kunnen worden. De verontreiniging wordt dan omgezet of afgebroken door bacteriën. Verontreiniging door oliedrukkabels wordt bij voorkeur direct ontgraven en afgevoerd. Dit is echter niet altijd mogelijk. Dit komt bijvoorbeeld door de aanwezigheid van veel kabels of leidingen die beschadigd kunnen raken of in het geval de verontreiniging optreedt in een dijklichaam, onder een gebouw, drukke weg of bij waardevolle beplanting. Niet alle verontreinigingen zijn dus even goed bereikbaar. In samenwerking met Wageningen Universiteit is Alliander op zoek naar alternatieve saneringstechnieken. Er is onderzoek gedaan naar het biologisch afbreken en chemische oxideren van kabelolie. Zo kunnen wij bepalen of er mogelijkheden zijn om de verontreinigingen 'in situ' te saneren.	
EN 28	Significante boetes en totaal aantal sancties wegens niet naleving milieu wet en regelgeving	Indicator is niet van toepassing voor -primaire- processen van Alliander	
EN 29	Significante milieu-effecten t.g.v. transport	In 2012 heeft Alliander geen boetes opgelegd gekregen (2011: 1 boete ter waarde van € 3.000).	
EN 30	Totale uitgaven en investeringen milieu bescherming	CO2-voetafdruk Voor de sanering van de gasfabrieksterreinen (zie EN13) bedraagt de inschatting van de totale saneringskosten € 41,1 miljoen. Tot en met 2012 is een bedrag van € 33,4 miljoen (2011: 28,7 mln) aan deze programma's besteed. De milieuvoorziening saneringskosten bedraagt ultimo 2012 € 8,3 miljoen.	26

Sociale prestatie indicatoren

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginnummer in het printverslag
Arbeidsomstandigheden en volwaardig werk			
LA	Management benadering en specifieke toelichtingen	Medewerkers	30, 31
EU 14	Kennis- en competentie management	Medewerkers	
EU 15	Percentage medewerkers dat in aanmerking komt voor pensioenregeling over 5 en 10 jaar naar functiegroep en regio	5 jaar: 26% medewerkers (2011: 25%) 10 jaar: 41% medewerkers (2011: 40%). Dit betreft steeds Alliander medewerkers inclusief Endinet, maar exclusief Stam en Alliander AG.	
EU 16	Beleid en voorwaarden inzake gezondheid en veiligheid van medewerkers en (onder-)aannemers.	Medewerkers	33
LA 1	Profiel personeelsbestand	Medewerkers	30, 33
LA 2	Werkgelegenheid en personeelsverloop	Medewerkers Doordat Alliander overwegend actief is in Nederland en de hoge mate van mobiliteit in Nederland, wordt niet gerapporteerd over de omzet per medewerker per regio. Alliander houdt geen registratie bij van het aantal uren of manjaren dat door (onder)aannemers van Alliander wordt besteed aan onze projecten.	31, 32
EU 17	Totaal arbeidsvolume bij (onder-)aannemers	Op basis van de uitgaven aan (onder)aannemers is onze inschatting dat circa 2.000 fte aan direct personeel van onderaannemers werkzaamheden uitvoert voor Alliander.	
EU 18	Medewerkers van (onder-) aannemers met relevante arbo en veiligheidstraining	Alliander werkt gecertificeerd (VIAG en BEI), aannemers moeten hier dus ook aan voldoen.	33
LA 3	Verskil in arbeidsvoorwaarden tussen voltijd en deeltijdcontracten	Niet gerapporteerd	
LA 4	Gedeelte medewerkers onder CAO	Alle medewerkers vallen onder het cao-akkoord tussen vakbonden en netbeheerders.	
LA 5	Minimale opzegtermijnen bij reorganisatie.	Voor Alliander is een sociaal plan vastgesteld en voor tijdelijke contracten geldt de wettelijke standaard.	
LA 6	Vertegenwoordiging personeelsbestand in formele gezamenlijke arbo-commissies van werkgever en werknemers die bijdragen aan controle op en advies over arboprogramma's	De Ondernemingsraad heeft als werknemersvertegenwoordiging een wettelijke status in Nederland. De Ondernemingsraad heeft een advies- en instemmingsrecht. Bedrijfsregelingen die onder meer de arbeidsomstandigheden, arbeidsvoorwaarden en (re-)organisatie betreffen, worden aan de ondernemingsraad ter kennis en/ of instemming voorgelegd.	
LA 7	Ziekteverzuim, ongevallen, beroepsziekten en werkgerelateerde sterfgevallen	Medewerkers	33
LA 8	Opleidings, trainings, advies, preventie en risicobeheersingsprogramma's tbv personeel, hun families of omwonenden	Toegelicht worden Alliander College, Technische Opleidingen en veiligheidsvoorschriften elektriciteit en gas.	34
LA 9	Afspraken over arbeidsomstandigheden vastgelegd in formele overeenkomsten met vakbonden	Afspraken met vakbonden worden op sectorniveau van de netbeheerders gemaakt in kader van cao-overleg. Hierbij wordt voor diverse thema's bepaald welke inzet zal worden gepleegd. Onder meer voor: scholing, werkgelegenheid, kwetsbare groepen en arbeidsomstandigheden.	
LA 10	Gemiddeld aantal uren dat een werknemer besteedt aan opleidingen	Conform 2011 is het aantal opleidingsuren niet gerapporteerd. In 2012 is 3,3% (2011: 3,6%) van de loonsom besteed aan opleidingen. Alliander stuurt op een percentage van de loonsom voor elke medewerker en niet op een aantal uren.	
LA 11	Programma's competentie management en levenslang leren	Medewerkers	33,34
LA 12	Medewerkers informatie over prestatie en loopbaanontwikkeling	Medewerkers kunnen jaarlijks door deelname in medewerkersonderzoek hun beoordeling geven. Jaarlijks bespreken leidinggevende en medewerker individuele prestaties en ontwikkeling.	
LA 13	Diversiteit	Medewerkers. Gerapporteerd worden de dimensies leeftijd en geslacht, kwetsbare groepen op arbeidsmarkt, Step2work-programma.	
LA 14	Verhouding basissalaris mannen en vrouwen.	In Nederland is het wettelijk verboden om bijvoorbeeld afkomst verplicht te registreren. Hierdoor is een exact inzicht in minderheidssoorten binnen Alliander. Alliander liet onafhankelijk onderzoek doen naar gelijke rechten van mannen en vrouwen bij Alliander. Vrouwen gaven aan het gevoel te hebben dat zij minder verdienen dan hun mannelijke collega's. Op functieniveau is dit onderzocht; het salarisverschil bedraagt circa 5% ten opzichte van het gemiddeld salaris van de functie. De oorzaak hiervan ligt voornamelijk in het aantal dienstjaren bij Alliander. Om die reden is geen aanvullende actie ondernomen.	
Mensenrechten			
HR	Management benadering en specifieke toelichtingen	De werkzaamheden van Alliander vinden plaats in Nederland. Er wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving.	27, 32, 34
HR 1	Investeringsovereenkomsten waarin clausules over mensenrechten zijn opgenomen of waarvan naleving van de mensenrechten is getoetst.	Maatschappij	27, 28
HR 2	Belangrijke leveranciers en aannemers die getoetst zijn op naleving van de mensenrechten en op getroffen maatregelen	Maatschappij --> toetsing op naleving toevoegen, zoals vorig jaar. Wordt toegevoegd in de volgende versie, het betrof één audit die heeft plaatsgevonden in mei bij een leverancier in China	
HR 3	Borging universele mensenrechten in bedrijfsvoering	Beleid is vastgelegd in Alliander gedragscode. Geen cijfers over aantal uren training beschikbaar	
HR 4	Gevallen van discriminatie en maatregelen	Ongewenste omgangsvormen kunnen worden gemeld bij vertrouwenspersonen. In 2012 zijn 3 gevallen van discriminatie gemeld bij de vertrouwenspersonen.	
HR 5	Activiteiten met risico voor recht op uitoefening universele vrijheid van vereniging en CAO en maatregelen tbv ondersteuning deze rechten	Niet materieel. Dit is wettelijk geregeld in Nederland.	
HR 6	Activiteiten met risico van kinderarbeid alsmede maatregelen gericht op uitbanning daarvan	Alliander sluit kinderarbeid uit bij haar eigen activiteiten middels Leveranciers Gedragscode.	
HR 7	Activiteiten met risico van gevallen gedwongen arbeid alsmede maatregelen gericht op uitbanning daarvan	Niet materieel. Dit is wettelijk geregeld in Nederland.	
HR 8	Training beveiligingspersoneel op relevante aspecten mensenrechten	Niet materieel. Dit is wettelijk geregeld in Nederland.	
HR 9	Rechten inheemse bevolking, naleving en maatregelen	Niet materieel. Dit is wettelijk geregeld in Nederland.	
Maatschappij			

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
SO	Managementbenadering en specifieke toelichtingen	Door de gereuleerde positie van Alliander is het onderdeel 'anticoncurrentiegedrag' niet materieel. Zie voor beleid ook onder SO2, SO3 en SO5 Compliance: Om adequaat te reageren op incidenten en calamiteiten maakt Alliander gebruik van een daarvoor getrainde crisisorganisatie. Via de crisisorganisatie worden verschillende bedrijfsonderdelen snel bij de situatie betrokken en wordt de aanpak centraal gecoördineerd. Lobby in H maatschappij (zie opmerking Hans Nooter)	
EU 19	Participatieve besluitvorming en deelname van stakeholders en uitkomsten	Klanten, In dialoog met stakeholders	56, 57
EU 20	Regelingen voor onvrijwillige verhuizing, bedrijfsverplaatsing, onteigening	Niet materieel. Dit heeft nog nooit plaatsgevonden. Incidenteel dienen kabel- of leidingtracés over het terrein van derden aanleiding te worden.	
EU 21	Noodplannen en herstel van schade	Om adequaat te reageren op incidenten en calamiteiten maakt Alliander gebruik van een daarvoor getrainde crisisorganisatie. Via de crisisorganisatie worden verschillende bedrijfsonderdelen snel bij de situatie betrokken en wordt de aanpak centraal gecoördineerd. Zie ook EN13.	79
SO 1	Managementprogramma's ivm beperken nadelige effecten op gemeenschappen	Conform de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION) legt Liander de ligging van kabels en leidingen nauwkeurig vast. Ook registreren wij wanneer ze buiten gebruik worden gesteld en in de grond achterblijven. Omdat achtergelaten kabels en leidingen op termijn zouden kunnen leiden tot milieuschade streeft Liander ernaar om ze te verwijderen in combinatie met geplande werkzaamheden. Verlaten kabels en leidingen worden met zo min mogelijk overlast voor de directe omgeving opgegraven. De uitgenomen kabel of leiding wordt vervolgens op milieuverantwoorde wijze verwijderd. Ook de uitgenomen kabels en leidingen worden geregistreerd in het geografisch informatiesysteem.	
EU 22	Aantal mensen betrokken bij onteigening/ gedwongen verhuizing	Zie EU 20	
SO 2	Gedeelte bedrijfsunits met analyse voor corruptierisico's	In 2012 is bij de afdeling Klant en Service een preventieve audit gehouden. Het onderzoek is gericht geweest op het eventuele risico dat medewerkers eigen klantdata kunnen veranderen. De feiten gaven geen aanleiding voor een diepgaander onderzoek.	
SO 3	Training medewerkers in anti-corruptieprocedures en -beleid	De klokkenluidersregeling moedigt medewerkers aan om elke klacht of ongewenste situatie binnen de organisatie te melden. Dit kan ook anoniem en onder bescherming. Medewerkers kunnen ook de fraude telefoon bellen. Vanuit de afdeling Internal Audit is 1 fte beschikbaar voor onderzoek naar gemelde situaties. Medewerkers van de fraude telefoon dienen lid te zijn van de organisatie van gecertificeerde fraude-onderzoekers (ACFE) met CPE-verplichting. Elke nieuwe medewerker wordt middels een brief geïnformeerd over de Alliander Gedragscode voor medewerkers. Voorts is er een onderzoeksprotocol beschikbaar met inbegrip van de	
SO 4	Maatregelen n.a.v. corruptie gevallen	In 2011 zijn er 12 situaties geconstateerd waarbij sprake was van handelen in strijd met de Alliander Gedragscode. Als gevolg van de schending van de Gedragscode zijn maatregelen genomen, schriftelijke waarschuwing, berisping, schorsing of ontslag.	
SO 5	Standpunten t.a.v. publiekbeleid en deelname aan de ontwikkeling ervan alsmede lobby.	Alliander heeft een bijzondere positie als onderneming. Regionale overheden zijn aandeelhouders van de onderneming, op landelijk niveau is er een publieke toezichthouder en op landelijk niveau wordt energiebeleid geformuleerd. Alliander onderhoudt op deze niveaus contacten met deze stakeholders, ook om onze ambities en strategie toe te lichten. Naast de formele contacten vindt Alliander regelmatige interactie belangrijk. We leveren een actieve bijdrage aan (politieke) discussies en maken inzichtelijk welke stappen noodzakelijk zijn in de verdere ontwikkeling van de energiemarkt, bijvoorbeeld op gebied van duurzaamheid	
SO 6	Totale waarde van bijdragen aan politieke partijen, politici en gerelateerde instellingen	Niet gerapporteerd	
SO 7	Totaal aantal rechtszaken in verband met markttoegang en uitkomst daarvan	Niet toepasbaar: Alliander heeft een wettelijk gereuleerde positie	
SO 8	Boetes en sancties vanwege niet naleving van wet en regelgeving	Pag 17 Pag 21	17 en 21
Productverantwoordelijkheid			
PR	Management benadering en specifieke toelichtingen	Klanten Gezondheid en veiligheid: Klanten Product, servicelabels: Zie PR3 en PR5. Alliander heeft geen wettelijke verplichtingen hiervoor, maar stelt wel eisen aan de producten en leveranciers om te komen tot een zo goed mogelijke service, rekening houdend met alle stakeholders. Marketing: niet materieel. Alliander werkt in een gereuleerd domein Privacy: Klanten Compliance: PR9 Toegankelijkheid: zie EU 23 Informatievoorziening: Alliander heeft geen dienstverlening of service die gericht is op laaggeletterden of andere culturen. Wel probeert Alliander een afspiegeling te zijn van de samenleving. Zie ook EU24.	17, 18
EU 23	Maatregelen ter ondersteuning van toegang tot en bevordering van veilig energiegebruik	Liander waarschuwt klanten voordat hun energieleverancier het contract voor energielevering beëindigt. We geven het advies direct een nieuwe leverancier te zoeken om zo afsluiting van energie te voorkomen. Vanuit een maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel sluit Liander de energie bij voorst nog niet af wanneer klanten een schuld hebben bij Liander of wanneer in die vorstperiode een energieleverancier het contract voor energielevering beëindigt. Om (structurele) betalingsachterstanden of afsluiting te voorkomen, attenderen wij klanten op de mogelijkheid van schuldhulpverlening. Wij zien een zorgvuldig incasso- en afsluitbeleid als onderdeel van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Als de klant een medische verklaring overlegt, gaat Liander niet over tot afsluiting.	

GRI	Element	Toelichting/ verwijzing	Paginanummer in het printverslag
EU 24	Programma's gericht op verbeteren en handhaven van toegang tot elektriciteit voor kwetsbare groepen	Alliander heeft in het verleden wel aandacht gegeven aan eenvoudiger taalgebruik in brieven, maar heeft nu geen concrete projecten voor laaggeletterdheid of andere culturen. Wel probeert Alliander een afspiegeling te zijn van de samenleving en op diverse locaties bezoekenmogelijkheid.	
PR 1	Beoordeling van gevolgen voor gezondheid en veiligheid van producten en diensten	Klanten http://www.liander.nl/liander/veiligheid_preventie/veiligheid/magnetische_velden.htm	17,18,20,21
PR 2	Gevalen van niet-naleving van regelgeving en codes t.a.v. gevolgen voor gezondheid en veiligheid van producten en diensten	Niet gerapporteerd: geen registratie beschikbaar.	
EU 25	Ongevallen en gezondheidsklachten van burgers in relatie tot bedrijfsmiddelen	In 2012 hebben zich geen rechtszaken voorgedaan mbt ongevallen en/of gezondheidsklachten bij burgers in relatie tot bedrijfsmiddelen.	
PR 3	Type informatie over producten en diensten dat verplicht is gesteld en gedeelte van producten en diensten dat hieraan moet voldoen	Maatschappij (MVI)	27
PR 4	Niet naleving van afspraken betreffende informatie en etikettering producten en diensten	Niet gerapporteerd: er is geen registratie beschikbaar.	
PR 5	Beleid ten aanzien van en resultaten op gebied van klanttevredenheid	Klanten	16
PR 6	Programma's voor de naleving van wetten, standaarden en codes m.b.t. marketingcommunicatie	Niet materieel. Alliander werkt in een gereguleerd domein.	
PR 7	Niet-naleving van wetgeving en codes m.b.t. marketingcommunicatie	Niet materieel. Alliander werkt in een gereguleerd domein.	
PR 8	Gegronde klachten ivm inbreuk privacy klant en klantgegevens	Aantal in relatie tot privacyklachten niet gerapporteerd. Het beleid met betrekking tot privacy wordt beschreven.	18
PR 9	Boetes wegens niet naleven van wet- en regelgeving m.b.t. de levering en het gebruik van producten en diensten.	Geen boetes in 2012 wegens niet naleving van wet- en regelgeving m.b.t. de levering en het gebruik van producten en diensten.	
EU 26	Niet aangesloten deel bevolking in concessiegebied netbeheerder	Er geldt een wettelijke aansluitplicht op het elektriciteitsnet.	
EU 27	Afsluitingen en duur afsluiting wegens wanbetaling	Klanten. In het berichtenverkeer van leverancier naar de netwerkbeheerder wordt geen reden van afsluiting vermeld.	17
EU 28	Frequentie stroomonderbreking	Gerapporteerd is onderbrekingsfrequentie (SAIFI): Liander: 0,34 (2011: 0,3) Betreft voorlopige informatie Endinet: 0,11 (2011: 0,46) Betreft voorlopige informatie	
EU 29	Stroomonderbrekingsduur	SAIDI: Liander 24,5 minuten, Endinet 8,8 minuten Betreft voorlopige informatie CAIDI: Liander: 72 minuten, Endinet 82 minuten Betreft voorlopige informatie	
EU 30	Beschikbaarheidsfactor stroomopwekfaciliteiten	Alliander bezit en beheert geen opwekcapaciteit.	